

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Національного університету

«Одеська юридична академія»,

професор М.Р. Аракелян

«26» липня 2019 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Лебедевої Ганни Володимирівни на тему: «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «26» липня 2019 р. (протокол № 9)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедр цивільного права та кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» від 18 жовтня 2021 року

ПРИСУТНІ:

ПРИСУТНІ: зав. кафедрою, д.ю.н., професор С.О. Харитонов, О.І. Харитонова;

д.ю.н., професори: І.В. Давидова, О.І. Сафончик, А.Р. Чанишева;

к.ю.н., професор: О.М. Калітенко;

к.ю.н., доценти: Н.С. Адаховська, Н.П. Бааджи, І.Г. Бабич, О.М. Берпаз-Лукавецька, К.М. Глиняна, В.О. Гончаренко, С.В. Завальнюк, В.М. Зубар, А.В. Кирилук, Ю.В. Кривенко, К.Г. Некіт, С.В. Мазуренко, М.В. Матійко, О.С. Омельчук, Ю.Г. Орзіх, В.О. Токарева;

асистенти: Д.Р. Байталук, Д.О. Розумейко;

аспіранти: Ю.Є. Зінкевич, Г.В. Лебедева, О.В. Шагака, В.В. Мешков, І.Г. Цуняк, О.В. Шамота, Ю.С. Маршук, Є.В. Осуховська, О.Л. Коцюба, Р.П. Московчук, С.В. Колесниченко, В.М. Даніла, Н.А. Міндак, В.С. Волощук; лаборант: В.С. Лоншакова.

З присутніх 5 доктори юридичних наук, 17 кандидатів юридичних наук та 3 асистента – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційної роботи аспірантки кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Лебедевої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

СЛУХАЛИ:

Доповідь Лебедевої Ганни Володимирівни про результати проведеного нею дисертаційного дослідження.

Обговорення дисертації.

Виступ Лебедевої Г.В. Створення дієвого механізму забезпечення правової охорони та захисту цивільних прав та інтересів фізичної особи є одним з пріоритетних завдань будь-якої держави, яка проголошує права та інтереси людини найвищою соціальною цінністю. Різноманітність сфер здійснення цивільних прав та інтересів фізичної особи обумовлює проведення нових наукових досліджень з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства. Однією із сфер, що прогресивно розвивається, є право інтелектуальної власності, яке є об'єктом правового регулювання вже багато століть, але під впливом сучасних інтернет-тенденцій, застосування комп'ютерних програм, зокрема, штучного інтелекту, соціальних мереж та інших технічних можливостей створення об'єктів права інтелектуальної власності, з'являються нові види творів, які потребують відповідного визначення у правовій площині. Інтернет-простір пред'являє нові виклики і, поряд із звичними вже питаннями забезпечення охорони класичних об'єктів права інтелектуальної власності, у цивільному обороті, з'являються все нові питання щодо захисту прав на новітні об'єкти права інтелектуальної власності, які потребують відповідного вирішення.

Сучасне законодавство України у сфері права інтелектуальної власності майже у повному обсязі відображає принципи та положення високих стандартів охорони інтелектуальної власності у світі та країнах Європейського Союзу. Незважаючи на це, значна кількість порушень цивільних прав та інтересів фізичних осіб, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності, обумовлена низьким рівнем правової свідомості та обізнаності українського суспільства з питань захисту прав інтелектуальної власності. Безумовно зазначені негативні фактори потребують їх усунення завдяки врахуванню відповідних пропозицій за результатами наукових досліджень.

Актуальність теми дослідження обумовлена зазначеними факторами, а також сучасними реформами, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності. Створення Національного органу інтелектуальної власності, Вищого суду з питань інтелектуальної власності – все це дозволяє припустити й настання суттєвих, якісних змін у сфері правозастосування. Формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання, а також вироблення рекомендацій з правозастосування у сфері дослідження дозволить розробити дієвий механізм захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

У ході проведення дослідження було отримано наукові результати, які вирізняються науковою новизною, мають важливе практичне та теоретичні значення.

За результатами доповіді Лебедєвої Г.В. були поставлені питання.

Сафончик О.І. Нематеріальність результату інтелектуальної власності надає можливість втілювати його у різноманітну кількість об'єктивних форм вираження залежно від специфіки результату. У зв'язку із цим, які особливості мають способи захисту порушених прав щодо об'єктів інтелектуальної власності?

Відповідь Лебедєвої Г.В. Завдяки нематеріальній природі об'єкта права інтелектуальної власності, завжди є різноманітні можливості його трансформації, наприклад літературного твору у іншу форму існування, наприклад, театральну постановку. Саме тому застосування такого способу захисту як припинення порушення права не може забезпечити захист прав фізичної особи від аналогічних за своїм змістом порушень з боку певного суб'єкта використанням того ж самого твору. Тому, у разі порушення прав та інтересів інтелектуальної власності фізичної особи (наприклад, щодо якої міститься негативна інформація у творі, яка зображена на фотографії або на картині у невігідному для її репутації вигляді тощо), слід звернути увагу на вірне формулювання позовних вимог при зверненні до суду за захистом цивільних прав та інтересів. Вимога позивача про припинення порушення права, наприклад, шляхом вилучення примірників твору з цивільного обороту, має супроводжуватися вимогою про недопущення подібних дій у майбутньому.

Бааджи Н.П. При трансформації інформації у певний об'єкт права інтелектуальної власності необхідно враховувати її зміст та можливість віднесення до різних правових режимів інформації (комерційної, державної таємниці тощо). Тому постають питання: за яких умов інформація про приватне життя особи може стати частиною твору? Чи можна включити у художній твір інформацію, що охороняється як державна таємниця?

Відповідь Лебедєвої Г.В. Інформація, зокрема державна таємниця, інформація про особисте та сімейне життя, інформація про стан здоров'я тощо знаходяться поза межами охорони правом інтелектуальної власності, тобто не вся інформація отримує охорону як об'єкт права інтелектуальної власності, але кожен об'єкт інтелектуальної власності містить певну інформацію як за формою вираження, так і за змістом.

Інформація про приватне життя особи може стати частиною твору тільки за умови погодження цього з особою, щодо якої використовується інформація. Також неможливо включити у художній твір інформацію, що охороняється як державна таємниця.

Гончаренко В.О. Захист авторського права і (або) суміжних прав, порушених незаконним використанням аудіовізуальних творів, музичних творів, комп'ютерних програм, відеограм, фонограм, передач (програм) організацій мовлення з використанням мережі Інтернет, передбачається у ст. 52¹ ЗУ «Про авторське та суміжні права». Чи підлягають застосуванню норми статті 52¹ ЗУ «Про авторське право та суміжні права» у разі порушення авторських прав на інші об'єкти, перелік яких закріплений у ст. 8 ЗУ «Про авторське право та суміжні права», у разі їх неправомірного використання у мережі Інтернет.

Відповідь Лебедєвої Г.В. Підхід законодавця до встановлення вичерпного переліку об'єктів, у разі порушення прав та інтересів на які у мережі Інтернет заявник має право на досудове врегулювання спору, не можна визнати задовільним, оскільки у мережі Інтернет розміщуються різні об'єкти авторського і (або) суміжних прав з порушенням прав їх суб'єктів. Тому порядок захисту авторського права і (або) суміжних прав, визначений ст. 52¹ ЗУ «Про авторське та суміжні права», за аналогією закону застосовується до відносин, пов'язаних з використанням усіх об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Кирилюк А.В. Чи можуть одночасно застосовуватися декілька способів захисту прав інтелектуальної власності?

Відповідь Лебедєвої Г.В. Стосовно одночасного застосування декількох способів захисту прав інтелектуальної власності свою позицію висловив Вищий господарський суд України, який вважає можливим одночасне застосування кількох передбачених ст. 52 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» способів цивільно-правового захисту таких прав, у тому числі й у різних судових провадженнях. Однак, відповідно до абз. 6 ч. 1 ст. 52 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» суб'єкти авторського та суміжних прав можуть подавати позов до суду або про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), або про стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок

порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або про виплату компенсацій. Отже, при обранні способу відшкодування заподіяної шкоди позивач має право обрати лише один із передбачених законом способів захисту.

Харитонова О.І. Незважаючи на стрімкий розвиток технологій, чинне цивільне законодавство України до кола творців відносить тільки фізичних осіб, отже саме вони (з врахуванням обставин справи) несуть відповідальність за порушення прав та інтересів фізичних осіб при заподіянні шкоди внаслідок створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності. У результаті використання технологій штучного інтелекту неодмінно виникає питання щодо відповідальності за порушення таким використанням авторських прав, комерційної таємниці, права на торговельні знаки, патенти тощо.

Відповідь Лебедєвої Г.В. Особою, яка несе відповідальність за шкоду, спричинену у результаті використання технологій штучного інтелекту, є його творець. Як правило, творцем має визнаватися у конкретному випадку особа, що створила, сприяла або приймала участь у створенні об'єкта права інтелектуальної власності за допомогою технологій штучного інтелекту, або особа, що здійснила використання об'єкта права інтелектуальної власності з порушенням прав та інтересів фізичних осіб.

В ОБГОВОРЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Доктор юридичних наук, професор О.І. Харитонова зазначила, що обрана тема є актуальною та обумовленою потребами сьогодення. Представлена робота є самостійною, завершеною, творчою працею, в якій автором вирішені важливі для науки цивільного права завдання. Виходячи зі змісту дослідження, авторкою проведено дійсно ґрунтовне дослідження захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності в Україні. Висновки за результатами дослідження представляють вагомий внесок у розвиток науки права інтелектуальної власності, сприяють виробленню пропозицій з удосконалення практики правозастосування. В умовах реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності авторкою запропоновані наукові рекомендації з однакового застосування норм цивільного законодавства України щодо захисту прав інтелектуальної власності. Робота відповідає встановленим вимогам, має практичне значення та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Глиняна К.М.: Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними реформами, що відбуваються у сфері

інтелектуальної власності. Інтернет-простір пред'являє нові виклики і, поряд із звичними вже питаннями забезпечення охорони класичних об'єктів права інтелектуальної власності, у цивільному обороті, з'являються все нові питання щодо захисту прав на новітні об'єкти права інтелектуальної власності, які потребують відповідного вирішення, зокрема, щодо застосування компенсації при порушенні прав інтелектуальної власності. Формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання, а також вироблення рекомендацій з правозастосування у сфері дослідження дозволить сприяти удосконаленню механізму захисту цивільних прав та інтересів у сфері права інтелектуальної власності.

У дослідженні охарактеризована структура цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, однак не достатньо уваги приділено самозахисту прав інтелектуальної власності. Водночас, дане зауваження є рекомендацією, яка не впливає на якість виконаного дослідження. Дисертаційна робота Лебедевої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» виконана на достатньо високому рівні відповідно до встановлених вимог та може бути рекомендована до захисту.

Доктор юридичних наук, професор О.І. Сафончик відзначила, що актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів. Автором приділено значну увагу дослідженню проблем правового регулювання відносин захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності. У дослідженні визначено взаємозв'язок інтелектуальної, творчої діяльності з правами та інтересами фізичних осіб, що можуть бути порушені використанням об'єктів права інтелектуальної власності та надана характеристика цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності. Більш детально слід було б визначити суб'єктів, що несуть відповідальність за завдання шкоди внаслідок використання технологій штучного інтелекту, однак, у цілому робота відповідає встановленим вимогам, має елементи новизни та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Гончаренко В.О.: Поява нових технологій, методів створення та відтворення творів, голографічні засоби візуалізації об'єктів, технології віртуальної та доповненої реальності, штучний інтелект, новітні інформаційні технології передавання інформації, створення нових форматів та каналів розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності відіграють як позитивне, так і негативне значення у розвитку суспільства та

житті кожної окремої людини. Безумовно відносини у соціальних мережах, онлайн-формати сповіщення інформації в умовах відсутності територіальних кордонів інтернет-відносин – це все представляє інтерес та потребує вирішення у теоретичних розробках та на законодавчому рівні. Авторкою у дослідженні визначені сучасні тенденції, що обумовлюють трансформацію способів та механізмів використання об'єктів права інтелектуальної власності, з метою досягнення поставлених у цій роботі завдань, задля ґрунтовного та всебічного розкриття тематики дослідження, проаналізовані правові засади регулювання відносин у зазначеній сфері, охарактеризовані ключові поняття теми, що займають центральне місце у дисертаційному дослідженні, основні категорії у відносинах захисту прав інтелектуальної власності, досліджені теоретико-правові підходи до їх визначення.

Деякі елементи аргументації потребують уточнень та викликають дискусію, але в цілому робота Лебедевої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» відповідає встановленим вимогам, виконана на достатньо високому науковому рівні та може бути рекомендована до захисту.

Рецензент к.ю.н., доцент Токарева В.О. зазначила:

Інтелектуальний потенціал суспільства та ступінь його культури знаходяться у прямому взаємозв'язку із вирішенням проблем економічного розвитку держави. В умовах інформаційного суспільства, однією із проблем права інтелектуальної власності є відсутність єдиних критеріїв охороноздатності творів науки, літератури та мистецтва, на підставі яких, створений твір визнається об'єктом права інтелектуальної власності та набуває належної правової охорони та захисту, що призводить до проблем у правозастосовній практиці та необхідності проведення подальших наукових досліджень.

Гарантією реалізації цивільних прав, у тому числі і прав інтелектуальної власності, є забезпечення правової охорони, можливості їх захисту. Охорона права інтелектуальної власності в Україні здійснюється Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), Кримінальним, Митним кодексами, Кодексом про адміністративні правопорушення та низкою спеціальних законодавчих актів, однак стан охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні не можна визнати задовільним.

Проблеми захисту прав інтелектуальної власності досліджувалися багатьма як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями: Ч.Н. Азімовим, І.А. Безклубим, М.М. Богуславським, Ю.Л. Бошицьким, О.В. Дзєрою, А.С. Довгєртом, Р.В. Дробов'язко, В.А. Калятіним, О.В. Кохановською, Ю.В.

Носіком, О.М. Пастуховим, О.А. Підпригорою, О.О. Підпригорою, О.П. Сергєєвим, С.О. Харитоновим, Р.Б. Шипкою, О.О. Штефан, М.Й. Штефаном, однак особливості захисту прав та інтересів інтелектуальної власності в умовах цифрового суспільства залишаються малодослідженими.

Доцільність дослідження механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, зумовлена також відсутністю узагальнення судової практики у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Отже актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження, об'єктом якого є суспільні відносини, що виникають при здійсненні захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, не викликає сумнівів. Автором проведене комплексне дослідження, у якому запропоновані загальнотеоретичні положення щодо захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, які спрямовані на удосконалення чинного цивільного законодавства та практики його застосування.

В результаті проведеного дослідження авторкою було отримано важливі для науки цивільного права висновки. На особливу увагу заслуговують визначені автором методологічні засади дослідження проблем захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, а також аналіз судової практики з питання, що досліджується.

Заслуговує на увагу запропоноване автором визначення цивільно-правового захисту прав та інтересів інтелектуальної власності як передбаченої законом міру можливої поведінки особи з метою припинення порушення її прав та інтересів інтелектуальної власності, а також відновлення порушеного, невизнаного чи оспорюваного права чи інтересу інтелектуальної власності, що може здійснюватися як самостійно суб'єктом права чи інтересу, так і шляхом звернення до відповідних компетентних органів.

Позитивно слід оцінити застосований автором методологічний підхід, відповідно до якого цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності носять комплексний процесуальний та матеріально-правовий характер, за допомогою них здійснюється визнання, а також поновлення порушеного права інтелектуальної власності шляхом відшкодування моральної (немайнової) шкоди, відшкодування збитків (матеріальної шкоди), стягнення доходу, виплати компенсації.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки і рекомендації є достатньо

аргументованими, характеризуються науковою новизною і мають не лише теоретичне, а і практичне значення.

Таким чином, рецензована дисертація є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності вирішують конкретну наукову задачу – здійснена теоретична розробка питання захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Позитивно у цілому оцінюючи зміст дисертації, разом із тим слід висловити і певні побажання та зауваження, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації.

Зокрема, автор використовує у дослідженні поняття «цифрове суспільство», «інформаційне суспільство», однак не вдається до визначення цих понять. На сьогодні у наукових колах точаться дискусії стосовно того, що слід розуміти під терміном «інформаційне суспільство», висловлюються сумніви щодо того, чи дійсно сучасне суспільство є цифровим. Однак не можна заперечувати, що інформація сьогодні відіграє чи не найважливішу роль у нашому сучасному житті, поступово виступає як товар чи, навіть, засіб платежу, наприклад, стосовно використання персональних даних. Отже, інформація вже стала найважливішим інструментом впливу на суспільні процеси. Тому автору бажано було б охарактеризувати у дослідженні інформаційну природу об'єктів права інтелектуальної власності.

В цілому наші критичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки більшість із них належить до спірних і не стосується основних, концептуальних положень дисертації. З наведеного вище випливає загальний висновок про те, що дисертація Лебедевої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» за своїм науковим рівнем, одержаними результатами дослідження та пропозиціями відповідає вимогам, що ставляться до наукових робіт такого рівня.

Рецензент д.ю.н., професор Харитонova О.І. відзначила, що вдосконалення норм цивільного законодавства України у сфері захисту прав інтелектуальної власності є нагальною потребою в умовах поширення інтернету та комп'ютерних технологій, зокрема, штучного інтелекту, соціальних мереж та інших технічних можливостей створення об'єктів права інтелектуальної власності.

У процесі інтеграції України у світовий економічний простір стає все більш очевидним, що необхідно змінювати державний підхід до захисту

інтелектуальної власності на всіх рівнях: на національному, на рівні міжнародних відносин фізичних та юридичних осіб, на міждержавному рівні.

Велике значення для ефективної охорони інтелектуальної власності має процес входження України в регіональні європейські структури регулювання цієї сфери, і передусім у структури Європейського союзу. На цьому напрямі також є нерозв'язані проблеми – невизначеність позиції України щодо Євразійської патентної конвенції та налагодження відносин із Євразійською патентною організацією, відсутність перспективних програм взаємодії з Європейським патентним відомством і Відомством із гармонізації на внутрішньому ринку (товарні знаки ЄС).

Розвиток культури, наукових (у тому числі і космічних) досліджень, у військовій галузі, в галузі комп'ютерних та високоточних технологій, в галузі медицини, одним словом, практично у всіх сферах людських знань неможливий без чіткої регламентації правил створення, використання та захисту інтелектуальної власності.

Створенню в Україні ефективної системи охорони інтелектуальної власності перешкоджають передусім недоліки правової системи України. Головними проблемами є: пануюча в суспільстві зневага до охорони прав інтелектуальної власності, відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в галузі охорони інтелектуальної власності, неефективна система колективного управління авторським і суміжними правами, неконтрольований відтік нових технологій за кордон та інші.

Відсутність досліджених доктринальних засад із вказаної проблематики та неналежне регулювання цих питань на законодавчому рівні зумовили актуальність теми цього дослідження.

Основні положення та висновки дисертації свідчать про те, що авторка цілком успішно впоралася з поставленим завданням та досягла заявленої у вступній частині мети.

Заслуговує на увагу пропозиція ввести обов'язкову реєстрацію усіх видів об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі, реєстрацію об'єктів авторського права та суміжних прав. Запровадження єдиного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності усуває проблему доведення вини порушника прав інтелектуальної власності, оскільки за наявності реєстру презюмується, що порушник знав або повинен був знати, що його дії можуть порушувати права інтелектуальної власності на зазначені у реєстрі об'єкти права інтелектуальної власності.

Практичне значення має запропонований автором підхід до визначення розміру компенсації за порушення майнових прав інтелектуальної власності шляхом законодавчого закріплення її розміру від 10 до 50000 мінімальних

заробітних плат у всіх спеціальних законах щодо окремих об'єктів права інтелектуальної власності.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації є актуальною, сформульовані авторкою висновки і рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною і мають не лише теоретичне, а і практичне значення.

Однак, попри все зазначене, дисертаційна робота містить положення, які потребують додаткового з'ясування, обґрунтування.

Зокрема, автор зазначає у дослідженні, що відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності у вигляді виплати компенсації настає лише за наявності вини порушника.

Відповідно до п. 25 Директиви № 2004/48/ЕС Європейського парламенту та Ради ЄС про забезпечення прав на інтелектуальну власність, у разі вчинення порушення права інтелектуальної власності за відсутності вини порушника чи у разі необережності застосовується грошова компенсація, як альтернативна міра відповідальності. Однак, відповідно до Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності», «розмір компенсації визначається судом у межах заявлених вимог у залежності від характеру порушення, ступеню вини відповідача та інших обставин». Тому у роботі слід було б визначити шляхи узгодження національного законодавства з нормами Директиви № 2004/48/ЕС Європейського парламенту та Ради ЄС про забезпечення прав на інтелектуальну власність у частині визнання вини як підстави стягнення компенсації.

Проте, зроблені зауваження мають дискусійний характер і не припиняють загалом високої оцінки дисертації, що в свою чергу дозволяє зробити висновок про відповідність дисертації Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» всім вимогам, які висуваються до наукових праць такого рівня.

Науковий керівник к.ю.н., доцент Мазуренко С.В. зазначив наступне:

Протягом всієї історії існування людства інтелектуальна, творча діяльність відігравала неабияке значення у житті як усього суспільства, так окремо кожної людини. Усі здобутки у науково-технічній та літературно-художній сферах є результатом саме творчої, інтелектуальної діяльності.

Інтелектуальна, творча діяльність, її результати як об'єкти правової охорони досліджувалися багатьма вченими вже понад кілька століть, а обрана тема не втрачає своєї актуальності внаслідок досить прогресивно

розвитку науки і техніки, появи нових форм відтворення, використання та передання об'єктів права інтелектуальної власності. Завдяки цьому на практиці виникають питання, що потребують відповідного правового врегулювання та вимагають розробки пропозицій з метою оновлення змісту чинного цивільного законодавства з врахуванням викликів та реалій цифрового суспільства.

Поява нових технологій, методів створення та відтворення творів, голографічні засоби візуалізації об'єктів, технології віртуальної та доповненої реальності, штучний інтелект, новітні інформаційні технології передавання інформації, створення нових форматів та каналів розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності відіграють як позитивне, так і негативне значення у розвитку суспільства та житті кожної окремої людини. Безумовно відносини у соціальних мережах, онлайн-формати сповіщення інформації в умовах відсутності територіальних кордонів інтернет-відносин – це все представляє інтерес та потребує вирішення у теоретичних розробках та на законодавчому рівні.

Не зменшуючи позитивну роль новітніх технологій та досягнень, пов'язаних зі сферою інтелектуальної власності, слід все ж таки звернути увагу, що крім позитивного значення та прогресивної ролі інтелектуальної власності, існує безліч випадків, коли внаслідок прогалин у правовому регулюванні саме у процесі перебування об'єкту інтелектуальної власності у цивільному обороті, права та інтереси фізичних осіб можуть бути порушені.

Зазначене свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження, яка визначається не лише її значенням для вдосконалення теорії цивільного права, але й очевидною можливістю збагачення юридичної практики методичним матеріалом.

Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується широкою джерельною базою проведеного дослідження, використанням різноманітних прийомів аналізу проблемних питань, достатньою апробацією отриманих результатів. У процесі дослідження дисертантка використовувала відповідні загальнонаукові (діалектичний, логічний, системно-структурний та ін.) та спеціальні методи наукового пізнання (історико-правовий, порівняльно-правовий та ін.), які засновані на принципах об'єктивного, комплексного та усестороннього аналізу відносин у обраній сфері дослідження.

Висновки і рекомендації, отримані у процесі дослідження, ґрунтуються на глибокому аналізі вітчизняних та зарубіжних джерел з питань цивільного права України та зарубіжних країн, енциклопедично-довідкової літератури. Ґрунтовною є джерельна база дисертації, що свідчить про достовірність

зроблених дисертанткою висновків. Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають високий рівень обґрунтованості, що забезпечує їх достовірність.

Дисертація Г.В. Лебедевої є комплексним дослідженням, у якому запропоновані загальнотеоретичні положення щодо захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, які спрямовані на удосконалення чинного цивільного законодавства та практики його застосування.

Дисертантці, завдяки правильно обраній методології дослідження, вдалося з'ясувати механізм захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, сформулювати цікаві та важливі пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення низки норм цивільного права України.

Про успішне виконання поставлених завдань свідчать наведені висновки та сформульовані пропозиції. Зазначимо, що поставлені завдання вирішені авторкою на належному науково-теоретичному рівні, а одержані у дослідженні результати характеризуються високим ступенем вірогідності та наукової обґрунтованості.

Дисертації притаманний високий ступінь обґрунтованості та новизни наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих авторкою.

Дисертаційне дослідження цілком відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції «Проблеми охорони і захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016–2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на 2016–2020 роки «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Теоретичну основу дослідження склали праці таких учених: Н.Н. Бааджиг, О.А. Баранова, В.М. Брижко, В.В. Бонглаб, М.М. Веліканової, І.В. Венедіктової, М.В. Гури, В.А. Дозорцева, О.М. Ерделевського, Н.В. Іванова, О.С. Йоффе, Я.А. Канторовича, Д.Н. Кархалева, А.А. Катренко, В.В. Качуровського, О.В. Кашаніна, О.В. Кохановської, Н.С. Кузнецової, О.О. Кулініч, С.В. Мазуренко, О.М. Мельник, Н.М. Опольської, О.В. Ришкової, Р.О. Стефанчука, Г.О. Ульянової, О.І. Харитонової, Є.О. Харитонова, О.І. Чепис, С.І. Шимон, Р.Б. Шишки, А.С. Штефан тощо.

Використана авторкою структурна побудова дисертації видається достатньо обґрунтованою і логічною. Дисертаційна робота відзначається системним підходом до аналізу предмету дослідження. Структурно дисертація

складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Структура роботи повністю відповідає завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми та вирішити завдання, поставлені дисертанткою при написанні роботи.

Перший розділ роботи присвячено визначенню взаємозв'язку інтелектуальної, творчої діяльності з правами та інтересами фізичних осіб, що можуть бути порушені використанням об'єктів права інтелектуальної власності, а також взаємозв'язку реалізації прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності з порушенням прав та інтересів фізичних осіб.

У другому розділі надається загальна характеристика та структура цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений характеристиці цивільно-правових способів захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Загалом автору вдалося виконати поставлені завдання і досягти відповідної мети. Можна констатувати, що у дисертаційному дослідженні Г.В. Лебедєвої здійснено спробу запропонувати шляхи розв'язання практичних проблем та надано низку пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства щодо захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності в Україні.

Дисертація пройшла належну апробацію шляхом публікації її основних положень у фахових виданнях, в тому числі в зарубіжному, та повідомлення про результати дисертаційного дослідження на наукових конференціях, а також неодноразово обговорювалась на засіданнях кафедри інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА».

Дисертація є завершеною працею, оформленою відповідно до встановлених вимог. Результати проведених авторкою досліджень та отримані нею нові науково-обґрунтовані результати у сукупності розв'язують конкретні наукові завдання, що мають істотне значення для розвитку науки цивільного права України. Зміст публікацій в достатній мірі відображає основні положення дисертації.

Викладене дає підстави для висновку, що дисертація Г.В. Лебедєвої виконана на належному науковому рівні, за обсягом і змістом, застосованими методиками досліджень і комплексним вирішенням поставлених завдань, обґрунтованістю висновків та науковою і практичною значимістю відповідає сучасним вимогам до написання дисертацій на здобуття ступеня доктора

філософії і може бути подана до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Підсумовуючи виступи, *д.ю.н., професор, зав. кафедри цивільного права Харитонов Є.О.* зазначив, що дисертаційне дослідження Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності»:

ВИСНОВОК

кафедр цивільного права та кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації аспірантки кафедри цивільного права Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» за спеціальністю 081 – «Право»

Робота виконана на кафедрі інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена на засіданні кафедри інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 5 від 23 жовтня 2017 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 2 від 24 жовтня 2017 року) та уточнена на засіданні кафедри інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 11 від 22 березня 2021 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 9 від 26 липня 2019 року).

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції С.В. Мазуренко.

Створення дієвого механізму забезпечення правової охорони та захисту цивільних прав та інтересів фізичної особи є одним з пріоритетних завдань будь-якої держави, яка проголошує права та інтереси людини найвищою соціальною цінністю. Різноманітність сфер здійснення цивільних прав та інтересів фізичної особи обумовлює проведення нових наукових досліджень з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства. Однією із сфер, що прогресивно розвивається, є право інтелектуальної власності, яке є об'єктом правового регулювання вже багато століть, але під впливом сучасних інтернет-тенденцій, застосування комп'ютерних програм, зокрема, штучного інтелекту, соціальних мереж та інших технічних можливостей створення об'єктів права інтелектуальної власності, з'являються нові види творів, які потребують відповідного визначення у правовій площині. Інтернет-простір пред'являє нові виклики і, поряд із звичними вже питаннями забезпечення охорони класичних об'єктів права інтелектуальної власності, у цивільному обороті, з'являються все нові питання щодо захисту прав на новітні об'єкти права інтелектуальної власності, які потребують відповідного вирішення.

Сучасне законодавство України у сфері права інтелектуальної власності майже у повному обсязі відображає принципи та положення високих стандартів охорони інтелектуальної власності у світі та країнах Європейського Союзу. Незважаючи на це, значна кількість порушень цивільних прав та інтересів фізичних осіб, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності, обумовлена низьким рівнем правової свідомості та обізнаності українського суспільства з питань захисту прав інтелектуальної власності. Безумовно зазначені негативні фактори потребують їх усунення завдяки врахуванню відповідних пропозицій за результатами наукових досліджень.

Актуальність теми дослідження обумовлена зазначеними факторами, а також сучасними реформами, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності. Створення Національного органу інтелектуальної власності, Вищого суду з питань інтелектуальної власності – все це дозволяє принести й настання суттєвих, якісних змін у сфері правозастосування. Формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання, а також вироблення рекомендацій з правозастосування у сфері дослідження дозволить розробити дієвий механізм захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Теоретичну основу дослідження склали праці таких учених: П.П. Бааджи, О.А. Баранова, В.М. Брижко, В.В. Бонглаб, М.М. Великанової, І.В.

Венедіктової, М.В. Гури, В.А. Дозорцева, О.М. Ерделевського, Н.В. Іванова, О.С. Йоффе, Я.А. Капторовича, Д.Н. Кархалева, А.А. Катренко, В.В. Качуровського, О.В. Кашаніна, О.В. Кохановської, Н.С. Кузнецової, О.О. Кулініч, С.В. Мазуренко, О.М. Мельник, Н.М. Опольської, О.В. Ришковой, Р.О. Стефанчука, Г.О. Ульянової, О.І. Харитонової, Є.О. Харитонова, О.І. Чепис, С.І. Шимон, Р.Б. Шишки, А.С. Штефан тощо.

Зазначені теоретичні розробки представляють вагомий внесок в розвиток науки права інтелектуальної власності, сприяють виробленню пропозицій з удосконалення практики правозастосування, але обрана тематика дослідження вимагає комплексного підходу до її розгляду. В умовах реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності важливим є вироблення наукових рекомендацій з однакового застосування норм цивільного законодавства України щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах плану науково-дослідної роботи кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції «Проблеми охорони і захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016–2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на 2016–2020 роки «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Мета цього дослідження полягає у створенні наукової концепції забезпечення механізму захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності в Україні.

Для досягнення поставленої мети дисертаційної роботи вирішувалися такі завдання:

- визначити взаємозв'язок інтелектуальної, творчої діяльності з правами та інтересами фізичних осіб, що можуть бути порушені використанням об'єктів права інтелектуальної власності;
- визначити взаємозв'язок реалізації прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності з порушенням прав та інтересів фізичних осіб;
- надати загальну характеристику цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності;

- охарактеризувати структуру цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності;
- розкрити механізм захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання новітніх об'єктів права інтелектуальної власності (комп'ютерні програми, бази даних (компіляції даних), доменні ім'я, веб-сайти);
- надати характеристику цивільно-правових способів захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності;
- проаналізувати судову практику у галузі захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають при здійсненні захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання правового регулювання відносин захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Методи дослідження. Для досягнення мети і виконання поставлених завдань дисертаційного дослідження було використано відповідні загальнонаукові (діалектичний, логічний, системно-структурний та ін.) та спеціальні методи наукового пізнання (історико-правовий, порівняльно-правовий та ін.), які ґрунтуються на принципах об'єктивного, комплексного та усестороннього аналізу відносин у обраній сфері дослідження.

Діалектичний метод дозволив проаналізувати різні доктринальні концепції формування правових засад та механізму захисту цивільних прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, розглянути проблематику визначення взаємозв'язку реалізації прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності з порушенням прав та інтересів фізичних осіб (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2), визначити фактори, що впливають на порушення цивільних прав та інтересів фізичних осіб при використанні об'єктів права інтелектуальної власності (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2). Логічний метод застосовувався при визначенні основних понять цього дослідження, аналізі положень нормативно-правових актів у сфері права інтелектуальної власності та вивченні судової практики.

Застосування логічного методу дозволило розробити пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства та надати пропозиції щодо узагальнення застосування норм про захист цивільних прав та інтересів, порушених неправомірним використанням об'єктів права інтелектуальної власності (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2). Метод системно-структурного аналізу дозволив всебічно дослідити теоретико-правові засади взаємозв'язку результатів інтелектуальної, творчої діяльності з правами та інтересами фізичних осіб (підрозділ 1.1), розглянути захист прав та інтересів інтелектуальної власності як комплексний інститут (підрозділ 2.1), а також визначити взаємозв'язок між межами здійснення права на свободу творчості з правами та інтересами фізичних осіб (підрозділ 1.2), вивчити основні теоретико-методологічні підходи до класифікації цивільних прав та інтересів, що можуть бути порушені внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності (підрозділи 1.1, 1.2), до визначення поняття зловживання правами інтелектуальної власності та порушення прав інтелектуальної власності (1.1, 2.1, 2.2). Історико-правовий метод дозволив вивчити становлення законодавства України та системи органів державної влади, що забезпечують контроль за охороною цивільних прав та інтересів фізичних осіб при використанні об'єктів інтелектуальної власності (підрозділ 1.2), дослідити зміни у цивільному законодавстві України щодо захисту прав інтелектуальної власності (підрозділ 3.2). Порівняльно-правовий метод застосовувався у процесі порівняльного аналізу механізму захисту прав інтелектуальної власності за законодавством України та зарубіжних країн (підрозділи 2.1, 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що представлена робота є комплексним дослідженням, у якому запропоновані загальнотеоретичні положення щодо захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, які спрямовані на удосконалення чинного цивільного законодавства та практики його застосування.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, які мають наукову новизну:

вперше:

- комплексно розглянуто взаємозв'язки між інтелектуальною, творчою діяльністю з правами та інтересами фізичних осіб, що можуть бути порушені використанням об'єктів права інтелектуальної власності за такими критеріями як: 1) момент, коли потенційно можуть бути порушені права та інтереси фізичних осіб залежно від етапу творчої діяльності; 2) вплив нематеріальної, інформаційної та творчої природи результатів творчої діяльності на

порушення прав та інтересів фізичної особи; 3) визначення меж права на свободу творчості у контексті дотримання балансу реалізації прав та інтересів фізичних осіб; 4) вплив ризиків у сфері творчої діяльності на забезпечення захисту прав та інтересів фізичних осіб;

- запропоновано з урахуванням нематеріальної природи об'єктів права інтелектуальної власності у випадку порушення прав та інтересів фізичних осіб таким їх використанням заявляти комплекс позовних вимог, спрямованих на припинення порушення, а саме: 1) про припинення використання об'єкта права інтелектуальної власності, що порушує права та інтереси фізичної особи, самим творцем або особою, якій належать майнові права інтелектуальної власності; 2) про припинення перебування у цивільному обороті конкретних примірників, у яких втілюється об'єкт права інтелектуальної власності (зокрема його вилучення та знищення); 3) про припинення надання дозволів на використання об'єктів інтелектуальної власності, тобто припинення дії усіх договорів про використання об'єкту права інтелектуальної власності; 4) про заборону надання дозволу у майбутньому на використання об'єкту права інтелектуальної власності та заборону його використання самим автором або правоволодільцем; 5) про заборону вчинення у майбутньому певним суб'єктом дій, що порушують право інтелектуальної власності;

- визначено правовий статус штучного інтелекту, який не визнається суб'єктом права, а отже і суб'єктом права інтелектуальної власності. Відповідальність за порушення особистих немайнових чи майнових прав фізичних осіб, порушених внаслідок використання творів літератури, мистецтва чи науки, створених з використанням штучного інтелекту, покладається на фізичну особу, що сприяла або приймала участь у створенні об'єкта права інтелектуальної власності, або особу, що здійснила використання такого твору з порушенням прав та інтересів певних осіб або суспільства у цілому;

- запропоновано у абзаці 8 частини 2 статті 52-1 Закону України «Про авторське право та суміжні права» виключити положення про обов'язковість залучення адвоката у досудовому порядку врегулювання спорів щодо об'єктів авторських та суміжних прав оскільки такий імператив у законі прямо порушує право осіб на захист своїх прав та інтересів, порушених з використанням мережі Інтернет;

- на підставі проведеного дослідження об'єктів захисту при порушенні права інтелектуальної власності внесена пропозиція з метою ефективної реалізації цивільного законодавства у галузі права інтелектуальної власності ввести обов'язкову реєстрацію усіх видів об'єктів інтелектуальної

власності, у тому числі, реєстрацію об'єктів авторського права та суміжних прав. Запровадження єдиного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності усуває проблему доведення вини порушника прав інтелектуальної власності, оскільки за наявності реєстру презюмується, що порушник знав або повинен був знати, що його дії можуть порушувати права інтелектуальної власності на зазначені у реєстрі об'єкти права інтелектуальної власності;

- визначено, що комп'ютерна програма може одночасно охоронятися як нормами авторського права, так і патентного права за наявності умов патентоздатності. Враховуючи комплексний характер комп'ютерних програм як об'єктів права інтелектуальної власності, запропоновано викласти частину 4 статті 433 ІДК України у наступній редакції: «4. Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори, за винятком випадків, коли вони за умовами патентоздатності є винаходами (корисними моделями).»;

- визначено необхідність запровадження цивільно-правової охорони нетворчих баз даних (клієнтських баз, інформації про попередні запити користувача електронної мережі тощо) за допомогою права *sui-generis* або як комерційної таємниці;

- обґрунтовано, що доменне ім'я є об'єктом авторського права, оскільки вибір позначення для реєстрації доменного імені, яке добре запам'ятовується, відображає специфіку продукту, що пропонується у мережі Інтернет, є творчим процесом та потребує чималих інтелектуальних зусиль. Враховуючи той факт, що індивідуалізація продукту в Інтернеті здійснюється за допомогою таких засобів індивідуалізації як товарні знаки та фірмові найменування, то у охороноздатності доменного імені визначальною є його адресна складова як буквено-цифрове позначення IP-адреси комп'ютера, що є об'єктом охорони авторського права;

- встановлено, що за розміщення автором сайту на своєму ресурсі об'єкта авторського права чи суміжних прав без згоди автора та/або без зазначення його імені настане цивільно-правова відповідальність власника сайту лише у разі, якщо він знав або повинен був знати про наявність матеріалів, розміщених на його інтернет-ресурсі, які порушують законодавство про інтелектуальну власність. У разі встановлення вини власника сайту його відповідальність може полягати у обов'язку видалення інформації, що порушує права власника, у відшкодуванні шкоди чи виплаті компенсації;

- запропоновано закріпити у статті 1 Закону України «Про віртуальні активи» поняття «токену» як віртуального активу, що надає можливість його власнику отримати право власності на товар, що існує

винятково в блокчейні, одержати дивіденди та право участі в компанії, користуватися сервісами, які надаються у блокчейні;

- запропоновано закріпити у пункті «г» частини 2 статті 52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» превентивну компенсацію у коефіцієнті 1,5 суми винагороди, вартості контрафактних примірників або комісійних платежів, які були б сплачені, якби порушник звернувся із заявою про надання дозволу на використання оспорюваного авторського права або суміжних прав незалежно від відшкодування збитків або стягнення доходу. Такий вид компенсації буде стримувати потенційних порушників від вчинення протиправних дій щодо об'єктів права інтелектуальної власності;

удосконалено:

- визначення цивільно-правового захисту прав та інтересів інтелектуальної власності як передбачену законом міру можливої поведінки особи з метою припинення порушення її прав та інтересів інтелектуальної власності, а також відновлення порушеного, невизнаного чи оспорюваного права чи інтересу інтелектуальної власності, що може здійснюватися як самостійно суб'єктом права чи інтересу, так і шляхом звернення до відповідних компетентних органів;

- визначення цивільно-правового механізму захисту прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності, як сукупності цивільно-правових способів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають внаслідок порушення прав та інтересів фізичних осіб на об'єкти права інтелектуальної власності, з метою їх захисту;

- методологічний підхід, відповідно до якого цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності носять комплексний процесуальний та матеріально-правовий характер, за допомогою них здійснюється визнання, а також поновлення порушеного права інтелектуальної власності шляхом відшкодування моральної (немайнової) шкоди, відшкодування збитків (матеріальної шкоди), стягнення доходу, виплати компенсації;

- підхід до порядку захисту від порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет шляхом встановлення невиключного переліку об'єктів, у разі порушення прав та інтересів на які заявник має право на досудове врегулювання спору. У зв'язку із зазначеним, пропонується викласти абзац другий частини першої статті 52-1 Закону України «Про авторське право та суміжні права» у наступній редакції: «Порядок захисту авторського права і (або) суміжних прав, визначений цією

статтею, застосовується до відносин, пов'язаних з використанням будь-яких об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.»;

- підхід до визначення розміру компенсації за порушення майнових прав інтелектуальної власності шляхом законодавчого закріплення її розміру від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат у всіх спеціальних законах щодо окремих об'єктів права інтелектуальної власності;

- класифікацію компенсацій за порушення майнових прав інтелектуальної власності в залежності від ступеня вини порушника: 1) у разі грубої необережності порушника використовується оціночна компенсація, яка вираховується як подвоєна сума винагороди або комісійних платежів, які були б сплачені, якби порушник звернувся із заявою про надання дозволу на використання оспорюваного права інтелектуальної власності замість відшкодування збитків або стягнення доходу; 2) у разі умисного порушення застосовується штрафна компенсація, яка обчислюється як потроєна сума такої винагороди або комісійних платежів;

- механізм зниження судом оціночної та штрафної компенсації за порушення майнових прав інтелектуальної власності, порівняно із розміром, заявленим у позовній заяві. Можливість зниження заявленої у позовній заяві суми компенсації має бути передбачена у цивільному законодавстві України лише у разі, коли відбувається порушення прав на декілька об'єктів права інтелектуальної власності, що належать одній особі. У зв'язку із зазначеним, запропоновано доповнити частину другу статті 52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» абзацем четвертим наступного змісту: «Розмір компенсації за рішенням суду з урахуванням обсягу, наслідків порушення та наміру відповідача може бути меншим, ніж передбачений у пункті «г» частини другої статті 52 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» у разі, коли одне порушення авторських чи суміжних прав відбувається щодо декількох об'єктів права інтелектуальної власності, що належать одній особі.»;

- визначення компенсації за порушення майнових прав інтелектуальної власності як міри цивільно-правової відповідальності, яка полягає у праві суб'єкта права інтелектуальної власності вимагати виплати порушником грошової суми замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

набули подальшого розвитку:

- теза про те, що нематеріальна природа результату інтелектуальної власності зумовлює пред'явлення комплексних вимог про припинення порушення прав та інтересів та захисту на майбутнє шляхом встановлення

заборони використовувати або надавати дозвіл на використання твору у майбутньому;

- теза про те, що права та інтереси фізичних осіб можуть бути порушені саме на етапі набуття прав на об'єкт інтелектуальної власності з моменту його першого публічного оприлюднення або введення об'єкта у цивільний оборот;

- теза про те, що веб-сайт є складним об'єктом права інтелектуальної власності та поєднує в собі різні об'єкти інтелектуальної власності, а саме об'єкти авторського права і суміжних прав, об'єкти патентного права (об'єкти технологій, які вирішують певну технічну задачу, які є винаходом або корисною моделлю), засоби індивідуалізації суб'єктів господарювання (комерційні найменування, зображення знаків для товарів і послуг);

- теза про те, що особливості здійснення та захисту особистих немайнових та майнових прав автора на твори, зміст яких може бути віднесеним до державної таємниці, законодавством України не передбачені. Тому, пропонується доповнити частину першу статті 11 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» абзацем четвертим наступного змісту: «Авторське право на твір, зміст якого віднесено до державної таємниці, здійснюються у порядку, встановленому законом.». Також, доповнити частину третю статті 8 ЗУ «Про державну таємницю» абзацем другим наступного змісту: «Авторські права на твір, зміст якого віднесено до державної таємниці, виникають з моменту створення цього твору та здійснюються з урахуванням обмежень та заборон, встановлених цим Законом.»;

- положення про те, що захист немайнового права автора на недоторканість твору здійснюється шляхом пред'явлення до особи, яка незаконним шляхом здійснила правку твору, позову про визнання права на недоторканість твору та, у разі наявності заперечень такої особи, про визнання права авторства;

- науковий підхід, відповідно до якого відтворення творів шляхом їх запису для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер, може розглядатися як доказ виникнення авторського чи суміжних прав;

- положення стосовно того, що за аналогією закону правом доступу користуються не лише автори творів образотворчого мистецтва, але й автори рукописів літературних та музичних творів;

- наукова позиція, відповідно до якої запроваджена Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» норма щодо спільного володіння майновими правами інтелектуальної власності

працівником та роботодавцем, не відповідає потребам цифрового суспільства та має бути скасована;

- науковий підхід, відповідно до якого при визначенні збитків, завданих порушенням права інтелектуальної власності, слід використовувати метод гіпотетичного роялті, передбачений пунктом 26 Національного стандарту № 4 “Оцінка майнових прав інтелектуальної власності”. Зміст цього методу полягає у застосуванні оціночної процедури накопичення прибутку (доходу), тобто, суми роялті, яку порушник сплатив би у разі укладення із правовласником ліцензійного договору.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

1. Lebedieva H. The Right to Creativity and the Interests of Individuals: Definition of Relationship and Interaction. *European Reforms Bulletin*. №4. 2020. P. 70-75.

2. Лебедева Г.В. Компенсація як спеціальний спосіб захисту прав інтелектуальної власності. *Право.ua*. №1. 2021. С. 168-175.

3. Лебедева Г.В. Щодо можливості визнання штучного інтелекту суб'єктом права інтелектуальної власності. *Наше право: Науково-практичний журнал*. №1. 2021. С. 156-163.

4. Лебедева Г.В. Новітні об'єкти права інтелектуальної власності. *Портал наукових часописів ЦДПУ ім. В.Винниченка «Наукові записки. Серія: Право»*. 2020. Вип. 8. С. 202-210.

5. Лебедева Г.В. Відповідність нормам суспільної моралі об'єктів інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність і право на шляху до сталого розвитку України: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 19 квітня 2019 року). К.: ФОП Кандиба Т.П., 2019. С. 150–152.

6. Лебедева Г.В. Вплив принципів моралі на надання правової охорони результатам інтелектуальної, творчої діяльності. *Українське суспільство в умовах транзиції: сучасні виклики та напрямки розвитку: Матер. Всеукр. наук. конф. (м.Одеса, 16 травня 2020) / за ред. М.Р.Аракеляна; уклад.: Ю.Д. Батан, Р.-С. І. Пигель, К. Б. Димов. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 516–518.*

7. Лебедева Г.В. Цензура як елемент контролю обороту об'єктів авторського права. *Інформаційні технології в умовах оновлення цивільного законодавства: матер. Всеукраїнського круглого столу* (м. Одеса, 13 черв. 2020 р.) / За заг. ред. О. І. Харитонової, Є. О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2020. С.76–77.

8. Лебедева Г.В. Норми моралі та об'єкти авторського права: вплив та взаємозв'язок. *Римське право і сучасність. Епідемії в Європі і право: від Риму до Covid-19* : матер. Міжнародної науково-практичної конференції / за заг.ред. С. О. Харитонova. Одеса: Фенікс, 2020. (12 червня 2020). Одеса, 2020. С.79–83.

9. Лебедева Г.В. Особисті немайнові права фізичних осіб та право на свободу творчості як запорука дотримання балансу інтересів у суспільстві // *Приватноправові принципи регулювання сімейних відносин: досвід СС та України*. Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичного «круглого столу» (в рамках XVI Всеукраїнського фестивалю науки, 15 травня 2020 року, м. Київ). К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. С. 165–167.

Характеристика особистості здобувача.

Лебедева Ганна Володимирівна народилась 20.02.1984 року. Має вищу юридичну освіту, у 2006 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю правознавство, кваліфікація магістр права, диплом магістра з відзнакою №30550592 серія СК, дата видачі – 10.07.2006 року, у 2006 році закінчила Одеський державний економічний університет за спеціальністю фінанси, кваліфікація економіст, диплом магістра №30684476 серія СК, дата видачі - 22.12.2006 року, у 2011 році закінчила Інститут підготовки професійних суддів Національного університету «Одеська юридична академія», кваліфікація магістр права, диплом магістра з відзнакою №40559282 серія СК, дата видачі – 04.06.2011 року.

Вільно володіє українською, російською та англійською мовами.

З 06.2000 по 08.2000 працювала секретарем в АОЗТ «Одесса-Чай». З 07.2001 по 08.2002 працювала на посаді контролер в АОЗТ «Одесса-Чай». З 08.2002 по 05.2005 – бухгалтер в АОЗТ «Одесса-Чай». З 09.2006 по 10.2008 секретар судового засідання господарського суду Одеської області. З 02.2008 по 04.2012 помічник судді Одеського окружного адміністративного суду. З 04.2012 по теперішній час – суддя Миколаївського окружного адміністративного суду.

Є членом правління громадської організації «Асоціації розвитку суддівського самоврядування України», є членом громадської організації «Всеукраїнська асоціація адміністративних суддів», є членом громадської організації «Асоціація правників України», є викладачем в Національній школі суддів.

Оцінка мови й стилю дисертації. Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

У результаті попередньої експертизи дисертації Лебедєвої Г.В. та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

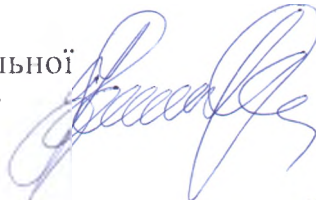
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення щодо результатів дисертаційного дослідження Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему: «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему: «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167. правовий аспект банківської таємниці» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

3. Рекомендувати дисертацію Лебедєвої Ганни Володимирівни на тему: «Захист прав та інтересів фізичних осіб, порушених внаслідок використання об'єктів права інтелектуальної власності» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

Рецензент:

д.ю.н., професор,
зав. кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції

О.І. Харитонова

Рецензент:

к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права

В.О. Токарева